

PE URMELE LUI EMIL RACOVIȚĂ (JURNAL DE CĂLĂTORIE – FRAGMENT)

Pompiliu MANEA¹

pmanea@temco.ro

ABSTRACT: A group of six persons from the city Cluj-Napoca from Romania went on an expedition on the footsteps of Emil Racovitza and the Belgica Expedition (1897–1899). That expedition took place at the end of the Sixth century and it was the first international expedition and *recherché* that spent the winter in Antarctica, being trapped and stuck between the ice shelf in the winter of the year 1898, and staid prisoner for 13 months.

The expeditions of the people from Cluj took place between the period 23 February and 20 march 2014, at the end of the Antarctic summer, from witch two weeks were spent on the Antarctic Continent (Antarctic Peninsula), and in that the most stops were similar to the Belgica Expedition itinerary from 1897–1899.

KEYWORDS: Antarctica, expedition, Belgica, Emil Racovitza, ice shelf

Plecare din Golful Paradise – Peninsula Antarctica, în Portul Lockroy – Insula Wiencke²

Ziua a șasea: Duminică, 9 martie 2014

Poziție: S 64°47', V 63°30'

Temperatură: + 2 ° C

Condiții meteo: 1–2 scale

Vânt: 8,9 kn NNE-NE

Cer: acoperit de nori

Astăzi a fost cea mai frumoasă și cea mai productivă zi din toate cele petrecute până acum în expediția noastră antarctică:

1 Prof. dr. ing., membru de onoare al Academiei Române de Științe Medicale; secretar al Filialei CRIFST – Cluj-Napoca.

2 Un grup de șase clujeni au pornit pe urmele lui Emi Racoviță și a Expediției „Belgica” (1897–1899). Expediția clujenilor a avut loc în perioada 23 februarie – 20 martie 2014, la sfârșit de vară antarctică, din care două săptămâni pe Continentul Antarctic (Peninsula Antarctică), în care cele mai multe opriri au coincis cu itinerariul Expediției „Belgica” din 1897–1899. (N. Red.)

Comandantul, **căpitan Ernesto Barria**, a aprobat ca echipa română să aibă un zodiac numai al său, condus de către un român de pe „Ortelius”, ing. Sebastian Alexandru. Deci, am plecat din Golful Paradise, respectiv Portul Paradise, am ieșit în Strâmtoarea de Gerlache, am coborât spre sud ocolind Insula Wiencke prin sud, am intrat în Strâmtoarea Bismarck, de unde ne-am întors spre nord pe canalul Neumayer, încât într-o oră și jumătate intrăm în Golful Lockroy.

Foto nr. 1 – Filmări pe terenul stației Almirante Brown

Foto. nr. 2 – Prof. dr. ing. Pompiliu Manea în timpul expediției

Foto. nr. 3 – Stația Almirante Brown

Foto. nr. 4 – Ghețar în Golful Paradise

Foto. nr. 5 – Aisberg în Strâmtoarea Gerlache

Foto. nr. 6 – Două aisberguri la sud de Insula Wiencke

Odată îmbarcați, în zodiac, Sebi l-a întrebat pe șeful expediției, acad. prof. dr. Gabriel Xantus (specialist în film documentar și arta imaginii), încotro s-o luăm? Gaby a hotărât ca mai întâi să survolăm coasta golfului „Port Lockroy”. Dar, mai întâi, să explic amănuntele unde ne găsim: coordonatele, S 64°47' și V 63°30'. Ocolim Insula Wiencke, unde există de fapt, o mică peninsulă vestică, cu două golfuri. Golful Dorian pe care l-am explorat și descris în ziua de ieri, 8 martie 2014, care a fost o zi reușită și Golful „Port Lockroy” pe care l-am descis și continui să-l prezint în rândurile ce urmează.

Foto. nr. 7 – Viza primită la data de 9 martie 2014 la Port Lockroy

Foto. nr. 8 – Spărgătorul de gheață „Ortelius” ancorat la Port Lockroy

Foto. nr. 9 – Colonie de pinguini Gentoo în Portul Lockroy

Foto. nr. 10 – Aspect antarctic cu pinguini, cormorani și albatroși

Foto. nr. 11 – Stația britanică Port Lockroy – vedere generală

Foto. nr. 12 – Poșta și ștampila din Port Lockroy

În acest golf (unul din cele câteva golfuri importante ale Insulei Wiencke) se găsesc două insulițe, *Goudier Island*, situată la Sud-Vest și *Historic Mon*, situată mai la Nord-Est. În interiorul golfului Lockroy mai există o mică peninsulă cu două istmuri, botezate *Jougla Point* și *Lécouyer Point*, dar și un mic golfuleț, numit *Alice Greek*. Mai sunt nominalizate încă două istmuri, *Besnard Point* și *Smith Point*. Este de prisos să mai povestesc că aceste denumiri provin de la numele unor exploratori care au fost în aceste locuri cu mult înaintea noastră, sau au pierit pe aceste meleaguri antarctice, neprielnice lor, în acele momente.

Foto. nr. 13 – Albatros cu Capul Gri

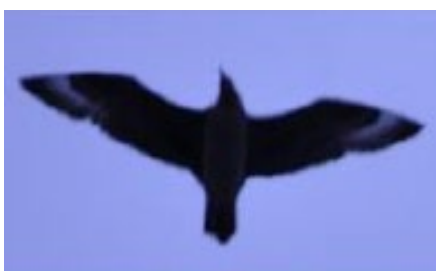

Foto. nr. 14 – Albatros cu manta neagră

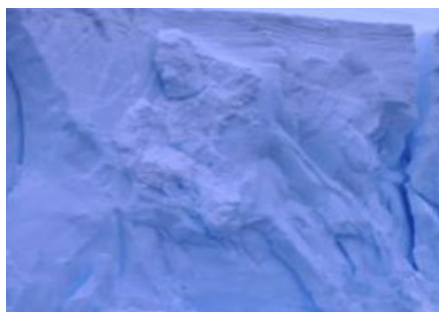

Foto. nr. 15 – Ghețar cu crevase și basorelieful unui om

Foto. nr. 16 – „Doamna cu coasa” profilată într-o gură de peșteră antarctică

Foto. nr. 17 – Foca lui Weddell la Port Lockroy

Foto. nr. 18 – Caiaciști la Port Lockroy

În această mică peninsulă predomină câteva vârfuri montane, dintre care am nominaliza *Tombstone Hill* și încă două istmuri: *Damoy Point* și *Flag Point*. Coasta lui *Alice Greek*, parcursă de noi cu încetinitorul, adică zodiac la relanti, ca Gaby să poată filma liniștit, aparține unei mici peninsule încă nenominalizată cu cele două istmuri amintite: *Jouglă Point* și *Lecuyer Point*, primul mai la Nord și cel de al doilea mai la Sud, dar, dacă am fi siguri că sunt nenominalizate și am putea da un nume, la una dintre ele i-am spune „România”.

Deci, în cele două zile minunate, 8 și 9 martie 2014, pline de lumină, soare și temperatură deasupra lui 0°C, am staționat și explorat cele două importante golfuri ale Insulei Wiencke: *Dorian* și *Lockroy* (64°49' S, 63°30' V).

Mai sus am arătat patru poze cu câteva aisberguri examinate, fotografiate și filmate de noi pe coasta Golfului Lockroy, aisberguri modelate în mod unic pentru fiecare dintre ele de apele oceanului și ale mărilor din interior, plutind pe valuri în tangaj, dar și de vânturile și vijeliile la care au fost supuse, cu vitezele lor record cum am arătat în paginile anterioare.

Dar să arătăm ce prestație am făcut astăzi, 9 martie (ziua celor 44 mucenici în Religia Creștin Ortodoxă): conform cerințelor șefului grupului român de expediționari, Gabriel Xantus, am pornit perpendicular pe axa longitudinală a ancorării vasului *Ortelius*, adică spre Sud-Vest unde se găsea un aisberg, pe care l-am filmat, l-am fotografiat cu toate echipamentele cine și foto pe care echipa noastră le deținea. Așa că Sebi ne conducea ca un adevărat *căpitan de zodiac*, iar noi filmam și fotografiam de zor aisberguri cu înălțimi înzăpezite de milioane și milioane de ani, acvatic și subacvatic, parcurgând toată coasta golfului Port Lockroy. Pinguini peste pinguini, zeci, sute, mii și zeci de mii de pinguini, din toate speciile, predominând însă *Pinguinul papuan* și *micul Pinguin* (little Penguin), câțiva *King Penguin* și, mai rar, am văzut doar un *Imperial Penguin*. După câteva ore de filmare și fotografiere a coastei Port Lockroy, cu toată imaginația și puțința noastră am oprit la cea mai mare stațiune de cercetare britanică, la muzeul activității desfășurate în perioada 1944–1962. O adevărată demonstrație a dorinței omului de a arăta de ce este în stare să chibzuiască, să transpire și să realizeze în cei aproape douăzeci de ani care s-au scurs în perioada respectivă. Vestibulul, baia, atelierul mecanic cu generatorul electric, bucătăria, camera radio de comunicare cu lumea pe care o lăsară, dormitoarele, camera de zi cu barul, biblioteca, expoziția (muzeul) de tuburi electronice, de cinescoape utilizate, aparatele de observație meteorologice și de mediu, precum și uneltele practice pentru existența lor în acea perioadă (schiuri,

ciocane, nicovală, fierăstrău, sobă de gătit și de încălzit apa de spălat și gătit etc. etc.). Am fotografiat și filmat aici, întrucât numai după această stațiune de cercetare de după cel de Al Doilea Război Mondial, am putea scrie o carte din materialele adunate, din faptele pe care le-au lăsat în urma lor, culese de către noi. După amiază am fost debarcați pe locul numit „oasele de balenă”, am filmat, ce a fost viu, ce a murit, ce se naște astăzi și va trăi și după noi.

În acest perimetru peninsula Antarctică (Coasta lui Danco), insula Wieckman și insula Petermann suntem pe urmele Vasului Belgica (Emil Racoviță pentru noi românii), iar, obiectivele, stațiile de cercetare, refugiile și porturile de la nord-est spre sud-vest sunt: Insula Cuverville, Portul Necko (Neko Harbor), golful Paradis (Paradise Bay), golful Dorian (Dorian Bay), Portul Lockroy și Insula Petermann (Petermann Island), pe care se află stația de cercetare a Ucrainei „*Akademik Vernad Sky*”. Distanțele între ele de la câteva ore, la maxim o jumătate de zi sau o noapte de navigare. Despre toate vom vorbi în rândurile (paginile) care urmează.

Așadar, Insula Wiencke, face parte din Arhipelagul Palmer, iar Portul Lockroy este un port natural în partea de nord-vest a insulei Wiencke, cunoscut din 1903. Acest loc de acostare a fost descoperit de către politicianul francez Eduard Lockroy în anul 1903 cel care a finanțat expediția. În perioada 1911–1931 aici a fost un loc unde a funcționat o fabrică marină de ulei de balenă.

Fabrica era norvegiană, astăzi n-a mai rămas decât locul numit “la oase de balenă”. Este situat pe Jougla Point. În timpul celui de Al Doilea Război Mondial, aici a fost operațiunea militară secretă britanică „*Tabarin (coliba Tabarin)*” situat pe mica insulă *Goudier* 64° 49' S și 63° 30' N, ce aparține de insula Wiencke. A continuat să funcționeze până în anul 1962, ca bază de cercetare. Este renovat în 1996, fiind operat de Regatul Unit, Antarctic Heritage Trust, unde s-a creat un mic, dar foarte valoros muzeu, un oficiu poștal funcțional și un magazin de suveniruri (singurul magazin de suveniruri din Antarctica).

Acesta a fost un loc cheie de monitorizare în Anul Geografic Internațional, din 1957. Post Office (cel mai sudic oficiu poștal) vehiculează 70.000 vederi anual, din peste 100 de țări. Nu există un serviciu expres, poșta ajunge la destinație după 2–6 săptămâni. Magazinul oferă suveniruri pentru cei dragi, care nu pot ajunge în Antarctica, iar banii proveniți de la magazin și post office sunt folosiți pentru întreținerea muzeului. Se recrutează în fiecare an personal pentru a lucra pe timpul verii la Muzeul din Port Lockroy în perioada de început ianuarie până la sfârșitul lui aprilie.

Singurii locuitori permanenți în Insula Goudier și Port Lockroy sunt pinguinii papuani (Gentoo), care ocupă insula Goudier de la ușa colibeii până în jurul catargului, însoțiți pe timpul verii de Albă ca Zăpada (Snowy Sheathbill) și Skua Sud Polară. Activitatea norvegiană de vânare a balenelor s-a oprit abia în anii 1930, astăzi după peste 100 de ani de la începuturile vânătorii de balene în Antarctica (1911) se mai văd oasele împrăștiate de la scheletele balenelor și lanțurile unde erau ancorate balenierele pe malurile stâncoase ale insulei Goudier.

Viața sălbatică: în ciuda condițiilor climatice neprielnice și lipsa vegetației, Antarctica abundă în viața sălbatică atât în zona coastelor, cât și în mările din jurul acestora. Mările și oceanul sunt pline de *krill* și *plancton*, care constituie alimentația de bază în lanțul alimentar antarctic, asigurând subzistența viețuitoarelor din aceste locuri.

Ecosistemul terestru se limitează numai la câteva insecte și acarieni ce depind de vegetația existentă, insuficientă. Ecosistemul marin reprezintă formele de viață mai evolute.

Flora din Antarctica este foarte limitată, deși există o varietate mai mare decât s-ar putea crede, numeric: sunt 400 de specii de licheni, 75 de feluri de mușchi și mai multe sute de specii de alge.

Nu există copaci sau tufișuri, însă pot fi întâlnite două plante fluorescente și anume o specie de *iarbă de păr* (*Deschampsia quitensis*), o mică *plantă perenă* (*Colobanthus Quitensis*) în partea de nord și de vest a Peninsulei Antarctice.

Speciile răspândite pe scară largă sunt *Buellia Frigida*, varietățile de *Xanthoria*, *Ceratodonul Purpureus*, *Sarconeurum Glacial*, *Rhizocarpon Geograficum*, *Grimmia Antarctică* și *Schistidium Antarctic*.

Pe rocile de pe coastă lipsite de gheață cresc alge, mușchi și licheni, colorând solul într-o nuanță portocalie luminoasă, galben, negru și verde. Mai găsim algele de zăpadă ce cresc pe zăpadă, pe gheață și dau acestora o tentă de verde, roșu, sau portocaliu, în funcție de specia de alge.

Algele sunt foarte răspândite în Antarctica, având o gamă foarte variată, de la mărimea unei singure celule până la mărimea unei plante, încât cea mai importantă este *Fitoplanktonul unicelular* microscopic, ce stă la baza lanțului trofic.

În schimb *Kelp*-ul este cea mai mare plantă marină din apele antarctice și sub antarctice.

Păsări: Pe lângă apele antarctice trăiesc circa 45 de specii de păsări, în care intră și cele 8 specii de pinguini. Majoritatea acestora, pentru a supraviețui, depind de krill și numai câteva sunt cele care trăiesc în Antarctica întregul an, precum Pinguinul Imperial.

Mamifere: *Focile și cetaceele* sunt mamiferele marine din Antarctica.

Mamiferele bipede precum focile și leii de mare, fiecare având o nișă ecologică diferită, coexistă în pace și rar se întâmplă să intre în conflict.

Cetaceele sunt mamifere cu sistem respirator, adaptate la viața acvatică. Acestea se împart în două grupe; *balene cu fanoane și balene cu dinți*. În prima grupă intră balena Albastră, balena Nordică, balena cu Cocoloșă și balena Sei, iar în grupa a doua de balene cu dinți, intră: cașalotul, delfinii, balena Killer (Ucișoară) și balena Fin. *Krill-ul și alte specii:* planctonul reprezintă totalitatea organismelor mici sau microscopice ce plutesc într-un număr foarte mare, în derivă, în apele antarctice și cuprinde atât Fitoplanctonul cât și Zooplanctonul.

Fitoplanctonul reprezintă plantele microscopice, în timp ce zooplanctonul reprezintă componentele animale. Zooplanctonul se hrănește cu fitoplancton, cât și cu alte organisme din zooplancton.

Krill-ul (Euphausia superba), un mic crustaceu asemănător creveților de dimensiuni cuprinse între 3–6 cm, care reprezintă cele mai importante organisme ale zooplanctonului. Masa de Krill din apele antarctice, fiind cea mai bogată hrană din toate apele lumii, având o biomasă de peste 500 de milioane de tone, depășește ca greutate masa totală a oamenilor de pe pământ.

Peștele de gheață (*Chaencephalus aceratus*), transparent, incolor, poate fi găsit în apele adânci și reci ale oceanului, precum și mărilor înconjurătoare Antarcticii, inclusiv al Oceanului Atlantic de Sud, dimensiunea sa fiind de 60 cm.

În această parte se găsesc patru tipuri de delfini:

- Delfinul Cammerson (*Cephalorhynchus cammersonii*), care predomină în insulele Malvine și ajunge până la 60 kg;

- Delfinul Haurglass (*Lagenorhynchus cruciger*), care ajunge până la 100 kg și este frecvent în apele Antarctice;

- Delfinul Peale (*Lagenorhynchus australis*) și care poate atinge cea mai mare greutate, până la 115 kg;

- Delfinul Dusky (*Lagenorhynchus obscurus*), care vine din America de Nord și Malvine, ajungând până la greutatea de 85 kg.